

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091
0301 Oslo

Deres referanse
Vår referanse 2013/612-0 562 ICJ
Saksbehandler Ine Cecilie Jordalen Norum, tlf. 61 26 60 74

Dato 05.04.2013

Fossåa 1K AS - søknad om konsesjon for Fossåa kraftverk - uttalelse

Konklusjon

Fylkesmannen aksepterer en utbygging av Fossåa kraftverk etter alternativ 2. Ved en ev. konsesjon må det settes vilkår om avbøtende tiltak. Fylkesmannen har innsigelse til etablering av Fossåa kraftverk etter alternativene 1 a og 1 b av hensyn til naturmiljøet.

Bakgrunn

NVE har i brev av 07.01.13 sendt en søknad fra Fossåa 1K AS om bygging av Fossåa kraftverk på høring.

Tiltaket

Det er søkt om tre utbyggingsalternativer, hovedalternativ 1a, 1b og alternativ 2. Alternativene tar utgangspunkt i samme inntaksdam, men med kraftstasjon på forskjellig kote. Midlere tilsig ved inntaket er 0,904 m³/s. Alminnelig lavvannføring er beregnet til 0,078 m³/s. 5-persentil sommer er oppgitt til 0,313 m³/sek, mens 5-persentil vinter er 0,022 m³/sek. Oppgitt 5-persentil vinter synes bemerkelsesverdig lav sammenlignet med alminnelig lavvannføring.

Hovedalternativ 1a:

Kraftverket vil utnytte et fall på 420 m. Det planlegges en ca. 30 m bred og ca. 5 m høy inntaksdam i betong ved kote 780. Fra inntaksdammen føres driftsvannet i rørtrasé og tunnel via kraftstasjonen og tilbake i elva. Vannet føres i rør/tunnel forbi en elvestrekning på ca. 5 km. I forbindelse med utgraving/sprenging av rørgate vil det totalt bli ca. 14 000 m³ masse. Dersom noe av dette knuses, kan ca. halvparten bli benyttet for tilbake-, om-, og overfylling av rørgata. Det er også ønskelig fra søkerens side å deponere overskytende sprengmasser i dalsøkkene på øvre deler av rørtraséen, i tillegg til å deponere noe ved kraftstasjonen som rigg, snu og parkeringsplass, samt for fremtidig salg. Kraftstasjonen har avløp på kote 450 moh. Kraftstasjonen blir bygd nede ved elva, rett nedenfor brua over Fossåa. Stasjonen vil ikke bli synlig fra omgivelsene. Kraftverkets slukeevne er oppgitt til 1,079 m³/s, minste driftsvannføring er anslått til ca. 0,017 m³/s. Søkeren har foreslått en minstevannføring på 0,078 m³/s i perioden 01.05 - 30.09 og ingen minstevannføring i perioden 01.10 - 30.04. Søker opplyser om at Fossåa Kraftverk blir et elvekraftverk uten reguleringsmagasin og uten mulighet for effektkjøring. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på 5,49 MW. Midlere årlig energiproduksjon er beregnet til 17,2 GWh, hvorav 11,6 GWh er sommerkraft og 5,6 GWh er vinterkraft. Utbyggingsprisen er beregnet til 3,85 kr/kWh.

Hovedalternativ 1b:

Kraftverket vil hovedsakelig bygges som beskrevet under hovedalternativ 1a, men med en alternativ løsning for rørgata, hvor vannet føres i rør/tunnel forbi en elvestrekning på ca. 4,4 km. Rørgata anlegges langs en skogsvei og gjennom bratt terreng. Det må eventuelt brukes rør med strekkfaste skjøter og forankringer. Kraftverkets slukeevne er oppgitt til 1,079 m³/s, minste driftsvannføring er anslått til ca. 0,017 m³/s. Søkeren har foreslått en minstevannføring på 0,078 m³/s i perioden 01.05 -

30.09 og ingen minste vannføring i perioden 01.10 - 30.04. Søker opplyser om at Fossåa Kraftverk blir et elvekraftverk uten reguleringsmagasin og uten mulighet for effektkjøring. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på 5,49 MW. Midlere årlig energiproduksjon er beregnet til 17,4 GWh, hvorav 11,7 GWh er sommerkraft og 5,6 GWh er vinterkraft. Utbyggingsprisen er beregnet til 3,87 kr/kWh.

Alternativ 2

Det er vurdert en alternativ løsning med plassering av kraftstasjonen noe lengre opp i elva (kote 575). Dette medfører at elva blir berørt på en kortere strekning, men med samme installerte effekt. Her vil man ikke kunne unngå det bratte terrenget, men rørgata blir vesentlig kortere. Dette alternativet vil trenge ny trasé for adkomstvei. Kraftverkets slukeevne er oppgitt til 2,368 m³/s, minste driftsvannføring er anslått til ca. 0,024 m³/s. Søkeren har foreslått en minste vannføring på 0,078 m³/s i perioden 01.05 - 30.09 og ingen minste vannføring i perioden 01.10 - 30.04. Søker opplyser om at Fossåa Kraftverk blir et elvekraftverk uten reguleringsmagasin og uten mulighet for effektkjøring. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på 5,49 MW. Midlere årlig energiproduksjon er beregnet til 13,2 GWh, hvorav 9,7 GWh er sommerkraft og 3,6 GWh er vinterkraft. Utbyggingsprisen er beregnet til 4,01 kr/kWh.

Kraftlinjer

Kraftverket knyttes til eksisterende nett via en 1300 m lang 22 kV jordkabel. Kabelen legges langs eksisterende vei.

Fylkesmannens vurdering av virkningene

Botanikk

Norsk Natur Informasjon har gjennomført kartlegging av elvedalen tilknyttet Fossåa, fra stølsområdene til samløp med Lågen gjennom et prosjekt for naturfaglig registreringer av bekkekløfter i Hedmark, Oppland og Sør-Trøndelag i 2007. Hele den indre delen av Fossåa kan best beskrives som en tidligere hardt plukkhogd naturskog. Det ble funnet flere rødlistearter i området, bl.a. flattragg (NT) og spredte funn av rimnål (NT).

Karplantefloraen er meget rik. Av rødlistearter ble det funnet dalfiol (NT), huldregras (NT), olivenlav (VU) og sumpaniskjuka (EN). Lokaliteten er en meget rik, velutviklet gråor-heggeskog med gammelskogpreg med grove dimensjoner og død ved (naturtypeverdi A).

Elva Fossåa går i en markert bekkekløft som er vurdert som svært viktig (naturtypeverdi A). Ved samløpet med Skikju er det en lokalitet med flommarksutforming og gråor-heggeskog. I dette området er det registrert sumpaniskjuka (EN), en sterkt truet art. Sumpaniskjuka er fuktighetskrevende og avhengig av flommarksområder og sumpområder. Redusert vannføring ved en evt. utbygging vil påvirke fuktigheten i kløften. Det må forventes at dette vil skade forekomsten av sumpaniskjuka, med fare for at den forsvinner fra kløften.

Det er ikke gjort en nærmere faglig vurdering av hvordan ulike manøvreringsreglement kan påregnes å ivareta hensynet til sumpaniskjuka og andre fuktighetskrevende arter og naturtyper. Det er vår vurdering at den omsøkte utbyggingen i Fossåa truer naturtyper av nasjonal verdi og forekomster av truede arter, herunder den sterkt truede arten sumpaniskjuka. Tiltaket er derfor i konflikt både med naturmangfoldlovens forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer (§ 4) og forvaltningsmålet for arter (§ 5).

Hovedalternativene 1a og 1b vil påvirke flommarksutformingen ved naturtype gråor-heggeskog (verdi A) og med forekomst av sumpaniskjuka (EN). Dette alternativet er derfor i konflikt både med naturmangfoldlovens bevaringsmål for naturtyper (§ 4) og forvaltningsmål for arter (§ 5). Alternativ 2 har kraftverksutløpet ovenfor denne strekningen og vil ikke berøre den mest verdifulle naturtypeutformingen og den sterkest truede arten i området.

Fugl

I øvre del av Fossåa er det registrert 4 alternative hekkelokaliteter for kongeørn. Disse lokalitetene vil ikke bli direkte berørt av en ev. kraftutbygging. Ved en utbygging må det allikevel tas hensyn til hekkelokalitetene gjennom at det ikke kan utføres tunge anleggsarbeider i sårbar periode under hekking, 15.02 – 15.08. Det er også registrert hekking av fjellvåk i influensområdet. Anleggsarbeider innenfor en radius på 500 m fra hekkelokaliteten bør ikke forekomme i perioden 01.04 – 01.07. Hekkelokaliteter benyttes ikke alltid hvert år. Dersom det dokumenteres at det ikke er etablert hekking i området i anleggsåret kan anleggsarbeider igangsettes etter 1. mai.

Fisk

Den aktuelle strekningen i Fossåa har en bestand av aure, og gir bra muligheter for fiske. Søker foreslår en minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring om sommeren og ingen minstevannføring om vinteren. Dette må forventes å gi svært store skader på fisk og bunndyr på berørt strekning, og strekningen vil miste sitt potensiale som fiskeelv. På en strekning fra inntaket og nedover er det sannsynlig at elva ikke lenger vil gi levelige forhold for fisk. For å opprettholde ferskvannsaunaen i elva bør det slippes minstevann hele året. Sommervannføringen foreslås økt til 5-persentil for sommer og vintervannføringen foreslås satt lik alminnelig lavvannføring.

Forholdet til naturmangfoldloven §§ 8-12

- Kunnskapsgrunnlaget (§ 8). Etter vår vurdering er det foretatt relativt god kartlegging av naturmangfoldet i det berørte området og tilgjengelig kunnskap er benyttet.
- Føre-var prinsippet (§ 9). Etter vår vurdering gir søknaden tilstrekkelig kunnskap for behandling av saken i forhold til virkninger for naturmangfold. Det savnes imidlertid en mer inngående vurdering av hvor stor minstevannføring som er nødvendig for å begrense skadene av utbyggingen på truede naturtyper og arter og på fisk. For at det skal være forsvarlig å åpne for en kraftutbygging på det foreliggende grunnlaget, må det derfor fastsettes vesentlig større minstevannslipp en foreslått av søker.
- Samlet belastning (jf. nml § 10). Bekkekløftsystemene i Gudbrandsdalen er av nasjonal og internasjonal betydning. Bekkekløft og kystgranskog er naturtyper Norge har et internasjonalt ansvar for. Det foreligger nå søknad for 10 mindre kraftverk i sidevassdrag til Gudbrandsdalslågen, og det eksisterer fra før kraftverk i flere sideelver, bla Mesna, Moksa, Våla, Vinstra og Jorda. Flere av de eksisterende kraftverkene har forringet verdifulle bekkekløftmiljøer, og dersom alle de nå omsøkte kraftverkene realiseres vil det samlet sett resultere i en betydelig reduksjon i antallet nasjonalt/internasjonalt verdifulle bekkekløfter. Vi mener derfor at det ikke vil være forenelig med naturmangfoldlovens forvaltningsmål for naturtyper dersom alle de nå omsøkte prosjektene realiseres. Prosjektene med størst naturfaglig verdi bør derfor skånes mot utbygging. Fossåa er blant de omsøkte prosjektene som representerer størst skade på verdifulle bekkekløftmiljøer og truede arter.
- Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§§ 11 og 12). Det er vårt syn at den omsøkte utbyggingen i Fossåa etter hovedalternativene har store miljøulempen sammenlignet med nytteverdien av kraftproduksjonen, og at tilsvarende kraftproduksjon vil kunne etableres med mindre miljøuleppe andre steder. En utbygging etter alternativ 2 medfører vesentlig mindre miljøuleppe, og forutsatt at det slippes akseptabel minstevannføring hele året, vil miljøulempene ved dette alternativet kunne aksepteres.

Forholdet til vannforskriftens § 12

Den omsøkte kraftutbyggingen vil ha negativ virkning på den økologiske tilstanden i vassdraget. Selv med de foreslåtte avbøtende tiltakene er det ikke åpenbart at vannforskriftens minimumsmål om god økologisk tilstand vil kunne opprettholdes på den utbygde strekningen. Skal det gjennomføres en utbygging, må det etter vår vurdering fastsettes en minstevannføring som er tilstrekkelig til å opprettholde levemuligheter for ferskvannsaunaen på berørt strekning. Dette vil være en vesentlig høyere minstevannføring enn den som er foreslått i søknaden. Ved en ev. konsesjon må det stilles krav om avbøtende tiltak som angitt nedenfor. Utbygging etter alternativ 1 berører en lengere strekning og har derfor større ulemper for vannmiljøet enn alternativ 2.

Landskap

Landskapsvirkningene av tiltaket vurderes som begrenset forutsatt at det legges vekt på å sette i stand terrenget langs rørtraséen. Vi forutsetter at NVE påser at dette ivaretas på en god måte gjennom sitt tilsyn med en ev. utbygging.

Forurensing

Fraføring av vann fra elva på den utbygde fallstrekningen vil redusere resipientkapasiteten på strekningen. Det er imidlertid ikke store lokale forurensningskilder på denne strekningen. Vi vil derfor ikke forvente at fraføringen av vann vil medføre vesentlig forringelse av vannkvaliteten.

Søker vurderer ikke støy som et problem, da det ikke finnes bolighus i umiddelbar nærhet. Dersom kraftverket medfører støy av betydning vil det kunne utløse behov for behandling etter forurensingsloven, og støyreducerende tiltak kan bli pålagt.

Dersom det i anleggsperioden skal utføres arbeid som kan medføre fare for forurensing må dette også meldes til Fylkesmannen for vurdering.

Landbruk

Rørgata vil krysse noe dyrket mark. Fylkesmannen forutsetter at kulvert/rørgata anlegges slik at det kan foregå ordinær jordbruksaktivitet over rørgata og at arbeidet gjennomføres slik at jordas produksjonsevne ikke forringes, jf *Bioforsk Rapport Vol. 7 Nr. 181 2012 Flytting av oppdyrket jordsmonn for reetablering av jordbruksarealer*.

Samfunnssikkerhet

Fylkesmannen har ingen merknader til en ev. utbygging av Fossåa kraftverk i forhold til hensynet til samfunnssikkerhet.

Oppsummering

Fylkesmannen fremmer innsigelse til at det gis konsesjon for den omsøkte utbyggingen av Fossåa etter hovedalternativene 1a og 1b på grunn av utbyggingens virkning på naturtyper av nasjonal verdi og fordi den truer en forekomst av den sterkt truede arten sumpaniskjuka.

Fylkesmannen kan akseptere en utbygging etter alternativ 2. Dette alternativet bevarer naturtypen bekkekløft og den sterkt truede arten sumpaniskjuka. Ved en ev. konsesjon, må det stilles følgende vilkår:

- Slipp av minstevannføring forbi inntaksdammen på 0,300 m³/sek i perioden 01.05 – 30.09 og 0,078 m³/sek i perioden 01.10 - 30.04.
- Etablering av omløpsventil som sikrer jevn vannføring nedstrøms kraftverket ved driftsavbrudd
- Krav til restaurering og istandsetting etter fysiske inngrep i forbindelse med anleggsarbeider, som veger, riggområde og massetipper.
- Anleggsarbeid skal ikke gjennomføres i perioden 15.02 – 15.08, eller nærmere enn 500 m fra hekkelokaliteten for fjellvåk i perioden 01.04 – 01.07.
- Hjemmel til å pålegge utbygger å utrede og gjennomføre biotopiltak på hele den strekningen som berøres av utbyggingen.
- Standard naturforvaltningsvilkår.
- Hjemmel til å pålegge undersøkelser/overvåking av vannkvalitet og begroing
- Der rørgatetrasé berører dyrket mark må berørt areal tilbakeføres til dyrket mark ved avslutning av anlegget. Rørgate over dyrket mark må legges minimum 1,2 m dypt.
- Det forutsettes at omsøkt slukeevne fastsettes som maksimal tillatt slukeevne i en evt. tillatelse.

Fylkesmannen har også innsigelse til en utbygging etter alternativ 2, dersom vilkårene over ikke ivaretas. Bakgrunnen for innsigelsen er forutsetningene i vannforskriften § 12.

Innsigelsene er fremmet med hjemmel i vannressursloven § 24.

Kristin Hille Valla

Vebjørn Knarrum
avdelingsdirektør

Kopi til:

Direktoratet for naturforvaltning	Postboks 5672 Sluppen	7485	Trondheim
Sør-Fron kommune	Kommunevegen 1	2647	Sør-Fron
Oppland fylkeskommune	Postboks 988	2626	Lillehammer

